

TOR JONSSON (1916-1951)

Tor Jonsson fikk ikke noe langt liv, det sørget han selv for. Men han er blitt stående som en av våre sentrale lyrikere og en skarpskodd journalist.

Jonsson var husmannssønn fra Lom og vokste opp i svært små kår. Fattigdommen og ungdommens ensomhet brente seg inn i ham mens han betraktet velstanden på storgårdene i nærheten, og den sosiale harmen fylte ham til overmål. Han engasjerte seg på venstresiden i åndslivet, hatet grågrenda og bygdesamfunnet slik han kjente det, men klarte egentlig aldri å få løsrevet seg fra "bygdedyret". Han så klart hvordan fattigdommen stengte for livsutfoldelse og framgang, men noen løsning så han ikke. Nasjonalromantikk var en styggedom, men en eventuell industrialisering av bygda var like ille. Han var klar over at en viss materiell standard er nødvendig før folk bryr seg om "ånd", men han var opplært til at "ordet" har en slags allmakt, også over de uåndelige.

Tor Jonsson var i utakt med tiden og ikke mindre med seg selv. Han følte seg utilstrekkelig på de fleste områder, ikke minst i forholdet til kvinner, og alle konflikter – også de internasjonale – syntes så store og uløselige at han ikke så noen overlevelsesmuligheter. 34 år gammel tok han sitt eget liv. Den siste diktsamlingen inneholder et flertall dikt med dødsmotiver, om døden som fred og forsoning. Den ble utgitt posthumt.

Tor Jonssons produksjon er liten, bare 7 bøker, men han har en solid posisjon i norsk litteratur., "Dikt i samling" og "Prosa i samling" blir stadig trykt opp igjen. Førsteutgavene er ikke direkte sjeldne, men det kan by på problemer å finne helt pene eksemplarer; heftede bøker blir lett slitt. Når det gjelder priser, må en nok i dag regne med å betale 1500 kroner for debutboka og kanskje 1000 for de øvrige.

Den største og beste Jonsson-biografien er skrevet av Ingar Sletten Kolloen: "Berre kjærleik og død. Ein biografi om Tor Jonsson." Samlaget. 1999.

TOR JONSSONS FØRSTEUTGAVER:

- 1943: Mogning i mørkret. (Dikt). Noregs Boklag.
Innbinding: Omslag, typografisk.*
- 1946: Berg ved blått vatn. (Dikt). Noregs Boklag.
Innbinding: Omslag, med usignert vignett.
- 1948: Jarnnetter. (Dikt). Noregs Boklag.
Innbinding: Omslag, med usignert vignett.
- 1950: Nesler. (Artikler). Noregs Boklag.
Innbinding: Omslag, typografisk.
- 1951: Siste stikk. Skodespel i ei akt. Noregs Boklag.
Innbinding: Omslag, tegnet av Sverre Pettersen.

Etter Tor Jonssons død er utgitt:

- 1951: Ei dagbok for mitt hjarte. (Dikt). Noregs Boklag.
Innbinding: Omslag, med vignett av Kjell Aukrust.
- 1952: Nesler. (Artikler). Ny samling. Noregs Boklag.
Innbinding: Omslag, typografisk.
- 1965: Baksibragd. Privattrykk. Lom. Trykt i 15 nummererte eksemplarer.
Innbinding: Omslag, typografisk.
- 1965: Prolog til "Det nordiske demokratiets dag", Hamar 18. juli 1948. Privattrykk. Lom. Trykt i 11 nummererte eksemplarer.
Innbinding: Pappbind, med fotografi av Tor Jonssons fødested.